

Projektowanie aplikacji z bazami danych

Systemy mapowania relacyjno-obiektowego

Paweł Rajba

Instytut Informatyki
Uniwersytet Wrocławski

Plan wykładu

- Wprowadzenie do trwałości
- Niedopasowanie paradygmatów
- Architektura warstwowa
- Czym jest ORM?
- Problemy i pytania związane z ORM
- Dlaczego warto użyć ORM?
- Kupić czy napisać?
- Systemy ORM

Czym jest trwałość?

- Składowanie danych utworzonych podczas działania programu
 - Najczęściej obecnie w bazie relacyjnej
- Relacyjne bazy danych są najbardziej rozpowszechnione
 - Były próby stworzenia obiektowych baz danych, ale na razie niewiele z tego wyszło
- „Prosty schemat” uzyskania trwałości
 - generujemy przygotowane zapytania dla obiektów
 - parametryzujemy zapytania dla konkretnych obiektów, przeglądamy wyniki zapytań,...

Czym jest trwałość?

- „Prosty” schemat realizuje dostęp niskopoziomowy
 - Zadanie dosyć żmudne
 - Programista powinien się skupić na tworzeniu logiki biznesowej, a nie obsługą trwałości
 - To może zrezygnować z baz relacyjnych?
 - Niestety, jedyne sprawdzone rozwiązanie
- Obiekty trwałe i ulotne
 - Trwałość przechodnia, czyli trwałość przez osiągalność
- Trwałość będziemy rozumieć jako połączenie elementów
 - zapamiętywanie, organizacja i pobieranie danych,
 - współbieżność i integralność danych,
 - współdzielenie danych.

Czym jest trwałość?

- Pojęcie obiektowego modelu dziedziny
 - abstrakcja identyfikująca rzeczywiste byty występujące w danej dziedzinie i powiązania między nimi
 - nie jest przeznaczony dla programistów i nie zawiera szczegółów dotyczących implementacji
- Systemy ORM operują na modelu dziedziny
- Uwaga: proste i małe aplikacje czasami łatwiej napisać bez korzystania z modelu dziedziny i ORM, tylko po prostu operując na tabelkach

Niedopasowanie paradygmatów

W czym rzecz

- Polega na zupełnie innych filozofii dotyczących modelu relacyjnego i obiektowego
- Niedopasowanie implikuje szereg konkretnych problemów

Problem szczegółowości

- Przyjrzyjmy się mu na przykładzie. Mamy klasy User i Address
- W bazie danych możemy utworzyć dla nich osobne tabele
 - pojawia się problem dużych złączeń
- Albo zapamiętać poszczególne pola adresu w tabeli User: User(ID, Name, A_Street, A_City, A_Code)
 - i wtedy pojawia się problem szczegółowości.
- Problem łatwy do rozwiązania, chociaż często spotykany.

Problem podtypów

- W większości (czyli we wszystkich) DBMS nie jest obsługiwane dziedziczenie
- Z drugiej strony dziedziczenie to podstawowy mechanizm w językach obiektowych
- Zagadnienie asocjacji polimorficznej. Rozpatrzmy przykład:
 - Mamy klasy User $\overset{1..*}{\text{---}}$ Payment,
CreditCard \rightarrow Payment, BankAccount \rightarrow Payment
 - Powiązanie User–Payment realizuje asocjację polimorficzną

Niedopasowanie paradygmatów

Problem identyczności

- Jak możemy porównywać elementy:
 - Za pomocą porównania obiektów operatorem ==
 - Za pomocą zdefiniowania metody Equals()
 - Porównując klucz główny w tabeli relacyjnej

Oczywiście, wszystkie te sposoby się istotnie różnią

- Pojawia się problem występowania wielu obiektów reprezentujących ten sam wiersz z tabeli relacyjnej
- Pierwsze zalecenie: jako klucz główny powinno być pole niezależne od innych, będące int-em

Niedopasowanie paradygmatów

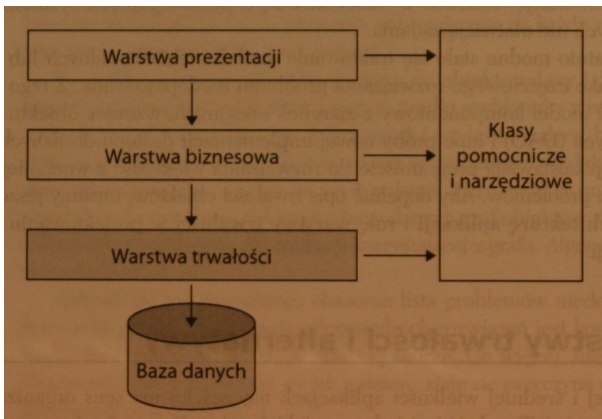
Problemy dotyczące asocjacji

- W systemie relacyjnym mamy związki jeden-do-wielu i jeden-do-jednego
 - Związek wiele-do-wielu jest tak naprawdę połączeniem związków jeden-do-wielu
- W świecie obiektowym poprzez kompozycję możemy z kolei
 - tworzyć asocjacje jednokierunkową
 - tworzyć asocjacje dwukierunkową, definiując odpowiednie elementy w obu obiektach
 - tworzyć asocjacje jeden-do-jednego, jeden-do-wielu, wiele-do-wielu
- Ponieważ w obiektowości można więcej, w systemie relacyjnym trzeba dokonywać symulacji

Problemy nawigacji po grafie obiektów

- Poprzez utworzenie odpowiednich asocjacji, łatwiej nawigować po grafie obiektów
- Mamy daną ścieżkę: `jednostka.getOsoba(3).getUlica()`
Jak to pobrać?
 - Efektywnie byłoby wykonać odpowiedni JOIN
 - Metody jednak będą ściągać dane po trochu, czyli bardzo nieefektywnie
- Ogólnie pojawia się problem odwzorowań języka wewnętrznego systemu ORM na odpowiedni dialekt SQL

Architektura warstwowa

Źródło: C. Bauer, G. King, *Hibernate in Action*, Manning 2005

Co w warstwie trwałości?

- Serializacja
 - Jest to podstawowy, wbudowany w język mechanizm trwałości
 - Klasa jest zdolna do trwałości, gdy dodamy atrybut `Serializable`
 - W przypadku serializacji XML nawet to nie jest potrzebne
 - Zapisywane są automatycznie całe grafy obiektów
 - Przydaje się głównie w
 - prostych zastosowaniach np. rejestracji profilu użytkownika,
 - wymianie komunikatów w protokołach wykorzystujących Internet (ale nie tylko), np. w komunikacji z `WebService`

Co w warstwie trwałości?

- Dlaczego nie serializacja? Mechanizm ten nie umożliwia
 - Formułowania zapytań
 - Nie możemy wczytać obiektu warunkowo
 - Częściowego odczytu bądź aktualizacji
 - Co jest przydatne przy operowaniu na dużych danych
 - Zarządzania cyklem życia obiektów
 - Nie ma tutaj pojęcia stanu
 - Współbieżności i transakcji
 - Nie można równocześnie czytać i zapisywać z tego samego strumienia (np. poprzez wątki)
 - Pojęcia transakcji w ogóle w przypadku serializacji nie ma

Co w warstwie trwałości?

- Ręczne tworzenie kodu za pomocą ADO.NET
 - Zaleta: mamy dokładnie to co chcemy
 - Wada: kupa roboty i związanych z tym kosztów
 - a po co, skoro są gotowe rozwiązania
- Odwzorowanie obiektowo–relacyjne
 - W pewnym rodzaju problemów/zadań najlepsze rozwiązanie
 - Nie są to rozwiązania pozbawione wad

Odzworowanie obiektowo–relacyjne

Czym jest ORM?

- Oprogramowanie zapewniający trwałość automatycznie
- Automat translacji działa na podstawie metadanych opisujących odwzorowanie obiektu na dane
- Translacja jest przezroczysta i działa w obie strony

Cztery główne składowe ORM

- interfejs pozwalający na wykonywanie operacji CRUD na obiektach klas umiejących zapewnić trwałość
- interfejs lub język pozwalający zadawać zapytania
- narzędzia do określania metadanych
- elementy dodatkowe: obsługa transakcji, leniwe pobieranie asocjacji, optymalizacje

Problemy i pytania związane z ORM

- Jak musi wyglądać klasa, żeby można było ją utrwalać?
- Jak definiuje się metadane? Czy są narzędzia, które robią to automatycznie? Czy trzeba je w ogóle definiować?
- W jaki sposób jest odwzorowywana hierarchia dziedziczenia?
- Jak realizowane są zagadnienia:
 - atrybut „not null”,
 - dostępność pól: public, private, protected,
 - nazewnictwo
 - np. w Oracle nazwy mogą mieć co najwyżej 30 znaków

Problemy i pytania związane z ORM

- W jaki sposób realizowana jest tożsamość obiektów?
- Jak tworzyć obiekt logiki biznesowej (user, payment, itd.)?
Czy można to automatyzować?
- Jak wygląda współpraca pomiędzy obiektami logiki biznesowej a obiektami oprogramowania ORM?
- Jakie są możliwości języka zapytań?
- Jak wydajne jest pobieranie danych z asocjacji?
 - nasz przykład: `jednostka.getOsoba(3).getUlica()`

Dlaczego warto użyć ORM?

Rozwiązanie oparte na ORM zapewnia:

- Produktywność
 - programista skupia się na problemie biznesowym, a nie składowaniem obiektów
- Konserwację
 - Mniej kodu przez co łatwiej panować nad aplikacją
 - ORM jest zwykle bardziej elastyczny niż własna warstwa dostępu do danych, przez co łatwiej modyfikować aplikację

Dlaczego warto użyć ORM?

Rozwiązanie oparte na ORM zapewnia c.d.:

- Wydajność
 - Powszechnie panuje przekonanie, że ręcznie napisana trwałość będzie wydajniejsza od tej zautomatyzowanej w ORM
 - I zwykle tak jest, jednak dobry ORM jest dobrze zoptymalizowany i dopracowany
 - Często też istotną kwestią określającą wydajność ORM jest odpowiednia konfiguracja
- Niezależność od dostawcy
 - Jedna z istotniejszych zalet: zwykle raz napisana aplikacja będzie działać na Oracle, SQL Server, PostgreSQL, itd.

Istotne pytanie: kupić czy napisać?

- Napisanie rozbudowanego systemu ORM nie jest trywialne i jest czasochłonne
- Odpowiedź na pytanie zależy przede wszystkim od
 - Czasu, który jest na „zdobycie” systemu
 - Wymagań, które system powinien spełniać
 - Kosztów, które można ponieść
- Odpowiedź ułatwiają ORM-y udostępniane na licencji GPL
- Zwykle odpowiedź brzmi: kupić lub wykorzystać jeden z darmowych

Jakie ORM będziemy omawiać?

- NHibernate
- ADO.NET Entity Framework